

Ekonomické nástroje v ochraně životního prostředí

Cíle ekonomických nástrojů

- Eliminace selhání trhu, tj. zajištění ekonomické výhodnosti eko varianty
- Stimulace k ekologickému chování
- Získání prostředků do veřejných rozpočtů na ochranu ŽP
- Kompenzace negativních externalit, které nese společnost
- Účinnost, efektivnost, precence

Ekonomické nástroje

- Cenový mechanismus – dvojitým způsobem
- Environmentální regulace
  - - definuje cenu
  - - definuje množství statků ŽP
- zbytečné zatížení znečišťovatelů
- Progresivní, lineární, regresivní?
- Náklady na zamezení daného objektu
- Dva typy škody

Teoretické koncepty

- **Coaseho teorém**
- optimální alokace peněz a znečištění, nezávisle na tom, kdo bude vlastníkem;
- **Pigouova (Piguovská) daň** - zdanění negativních externalit (případně náhrad za pozitivní externality); cílem je externality „internalizovat“, tj. promítnout jejich vliv do rozhodování původců.
- **Koncept pokusu a omylu** - Baumol, Oates

Tradeable utilization permits

- Půda
- Ovzduší - Klimatická politika
  - Kjótský protokol
  - EU – EU Emissions Trading Scheme – od 2005; CO₂; členské státy + Island, Norsko, Lichtenštejnsko
  - Národní emisní maxima – prodej/nákup přímo, nebo zprostředkovaně
  - „banking“ a „půjčování“

EU ETS - phases

1. 2005-7: viz
https://en.wikipedia.org/wiki/European_Union_Emission_Trading_Scheme
2. 2008-12: zpřísnění limitů, projektové flexibilní mechanismy
  1. **CDM** – rozvojové země – rozvinuté země – snížení emisí nebo odstranění CO2 ze vzduchu
  2. **JI** – Joint Implementation – jen země v KP
  3. Výsledek
https://en.wikipedia.org/wiki/European_Union_Emission_Trading_Scheme
3. Celkový limit pro EU
4. Plánovaná 😊

Hodnocení EU ETS

- Náklady
- Systém aukcí
- Využití příjmů
- Celkový ekonomický dopad?

- Nedostatky systému

Nedostatky EU ETS

- **Buying and deleting emissions allowances**
- Přímá kompenzace
  - problémy CDM a JI: doplňkovost, měření
- Redukce dostupných povolenek (systém cap-and-trade) – zahrnuje i další obory

Experiment - Baldursson

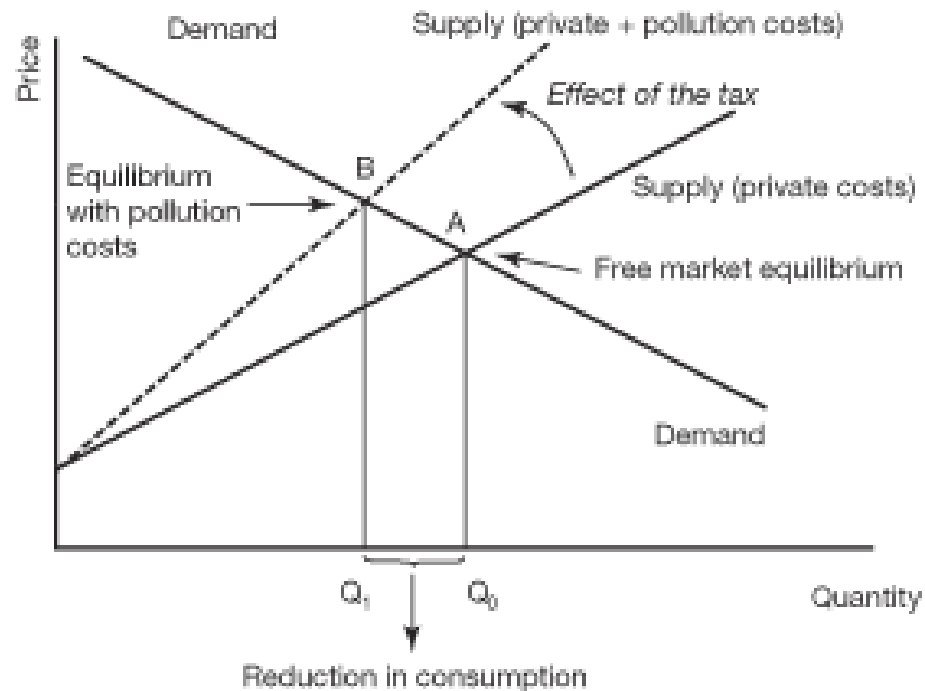
- Efekty alokační efektivity
- 3 přístupy
- Příjmově rovnocenné:
  - Pevný poplatek za povolenku
  - Ne všechny vydány, následná aukce
- Dopad na distribuci
- Výsledek?

Ekologické daně

- ▶ Poplatky vs. Daně: účel
  - ▶ výjimky - poplatek emise do ovzduší
- ▶ Problematičnost daní
  - ▶ Substituty mohou být ekologicky horší
  - ▶ Substituty mohou být dražší
  - ▶ Ekologicky nepříznivé činnosti a aktivity jsou již zpravidla zatíženy poplatky, není dobré je ještě zdaňovat
  - ▶ X oblasti zatím nezdaněné

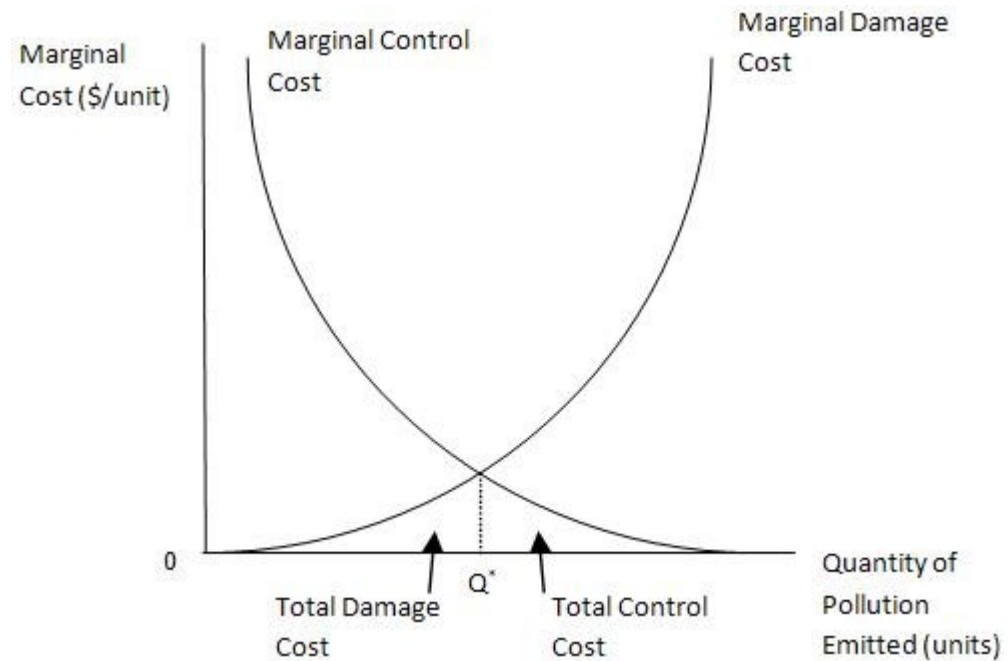
Ekodaně obecně

Efektivita – nákladová, environmentální

Efektivnost

- A) ekonomická
- B) nákladově efektivní
- C) ani jedno

Typy ekologických daní

- ▶ Přímé
  - ▶ Daň silniční - součást majetkových daní
- ▶ Nepřímé - platí plátce, daň formou přírážky k ceně produktu
  - ▶ zdaňuje se zástupný faktor
  - ▶ vstupní faktory nebo spotřeba výrobků či služby
  - ▶ tržní efektivnost bude stoupat se zvyšujícím množstvím spotřebovaných komodit
  - ▶ Pozitivní vliv na spotřebu statků
  - ▶ Např. spotřební daně (z pohonných hmot)

Ekologická daňová reforma v ČR

- ▶ Teorie dvojitého užitku - sníží dva nevhodné jevy
- ▶ Plyn, elektřina, pevná paliva - 2008
- ▶ Námitky proti ekologickým daním
- ▶ Ovlivnění cen u energeticky náročných odvětví
- ▶ Administrativně náročná správa

- ▶ S ekologickými daněmi se v daňové soustavě počítalo už v 90tých letech minulého století

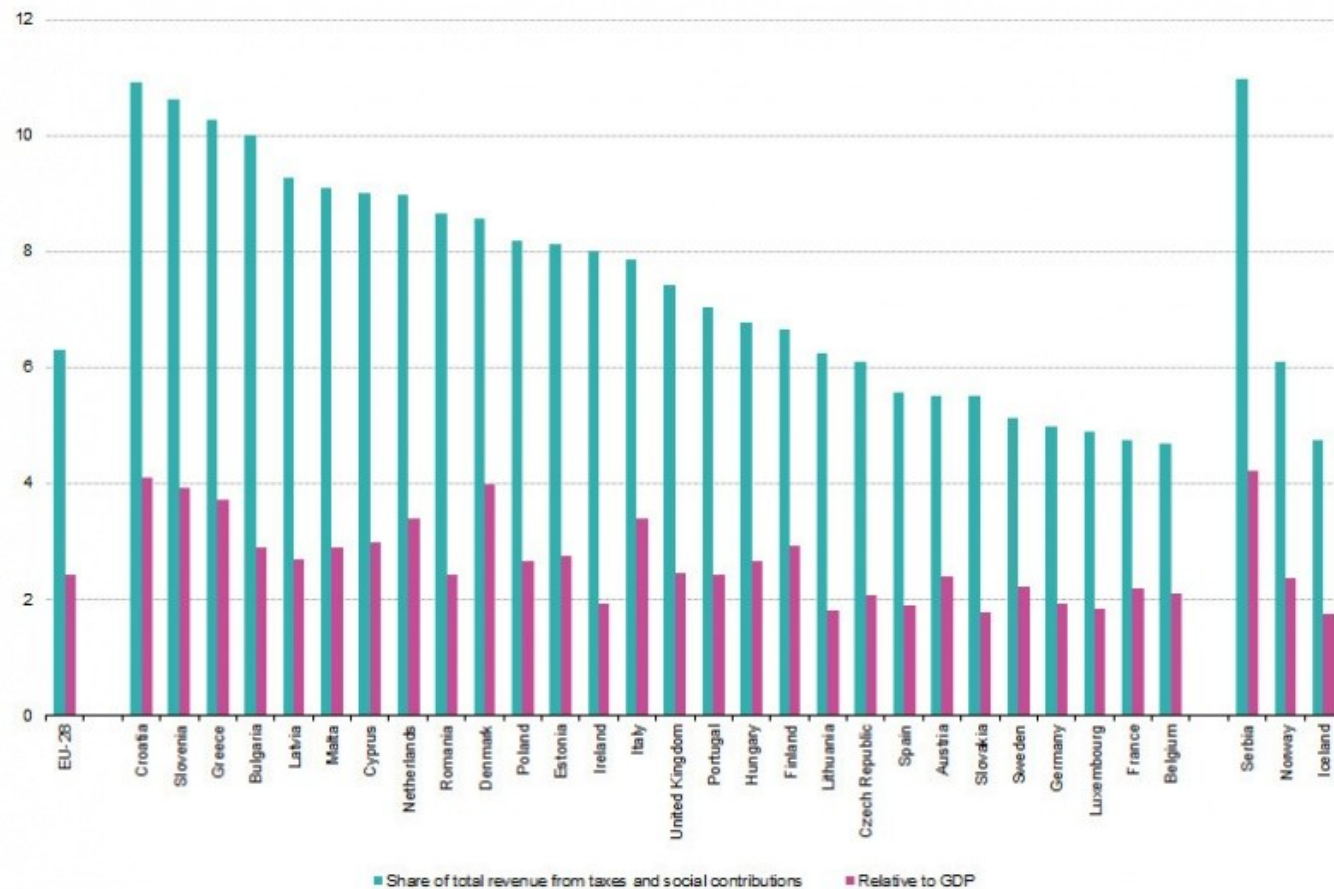
▶ **Podle cíle**

- ▶ Účelové
- ▶ Stimulační
- ▶ Doplňkové - produkty a aktivity bez blízkých substitutů
  - ▶ Pomocná funkce - přesun daňového břemene z práce

▶ **Eurostat:**

- ▶ Energetické daně
- ▶ Daně z dopravy
- ▶ Daně ze znečištění
- ▶ Daně z využívání zdrojů

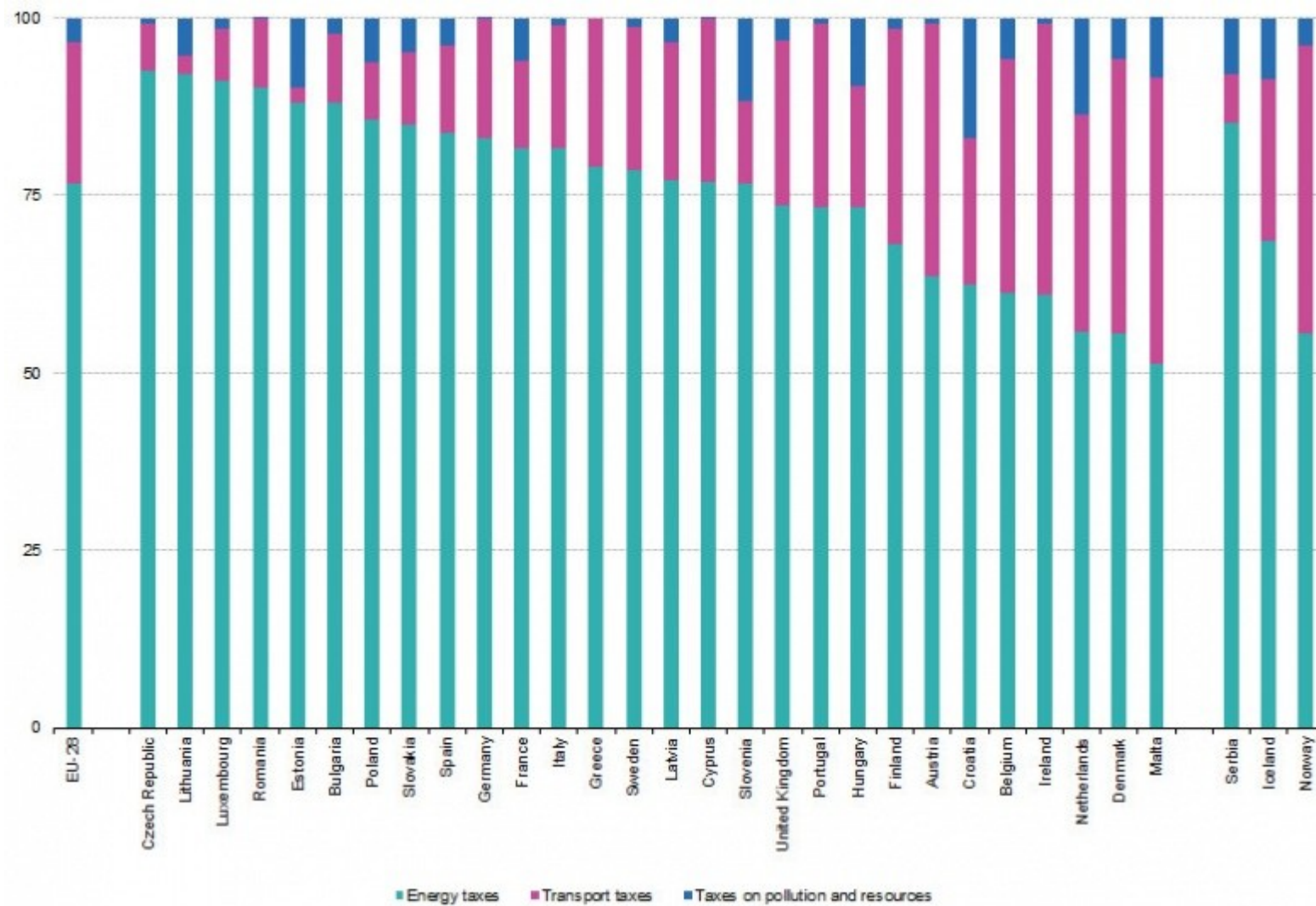
Ekodaně - mezinárodní srovnání

Eurostat, 2017
<http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:T>

Podle typu ekodaně

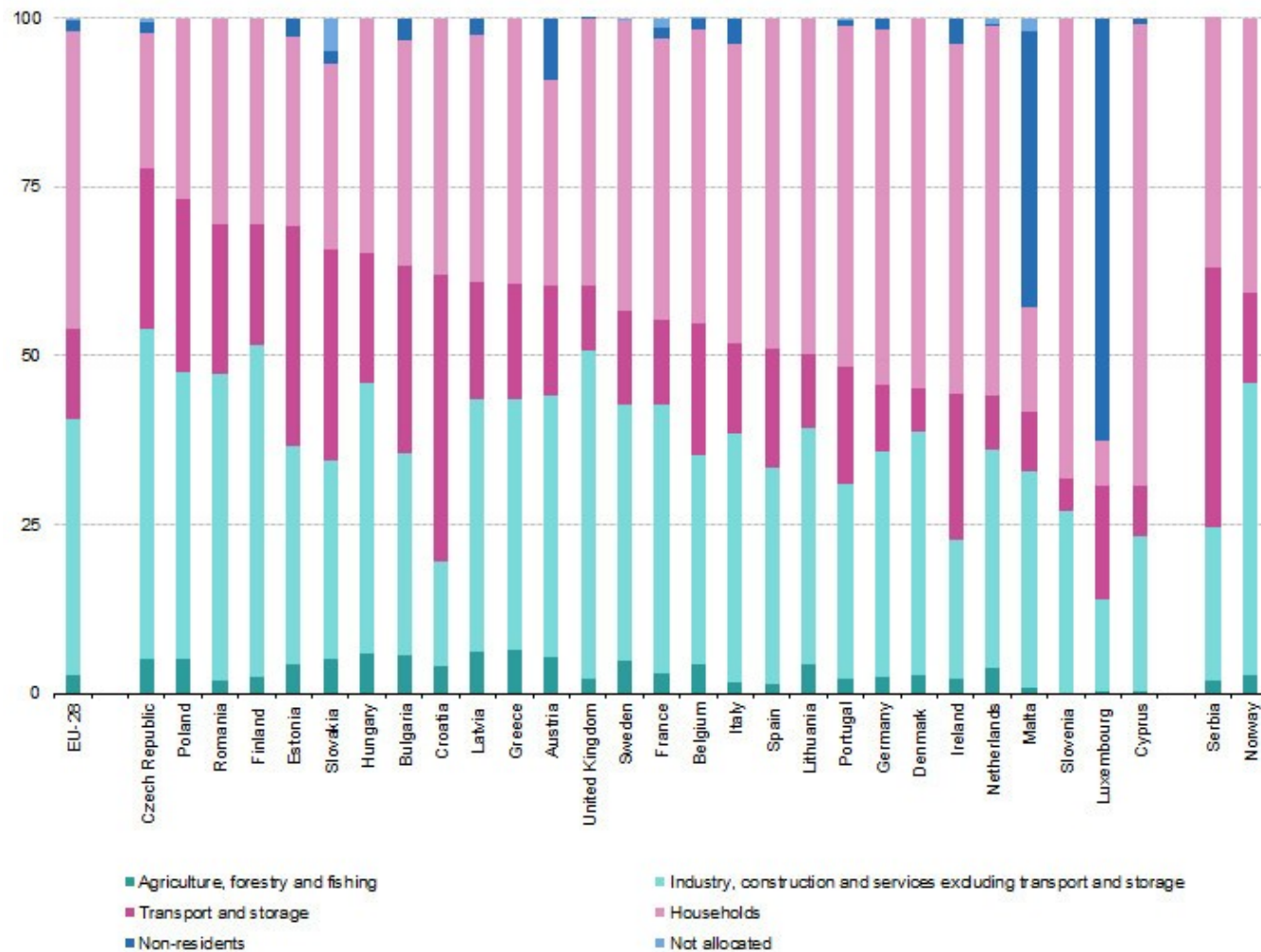
Novela zákona o odpadech (1. 1. 2018)

- zdražení poplatků za skládkování
- Podpora oběhového hospodářství?
- Recyklace (papír, plasty, sklo a kovy) – cíl **50 %** k roku 2020; nyní ČR **cca 46,5 %** využitelných složek
- k roku 2025 recyklováno **60 %** celého objemu **komunálních odpadů**. Česká republika přitom recykluje pouhých **33,9 %** komunálních odpadů

Novela zákona o odpadech

- ▶ Dopad na motoristy
  - ▶ daň za registraci vozidla s nižší emisní třídou
  - ▶ hradí se 1x, při první registraci vozidla s emisní třídou, které se ekodaň týká
  - ▶ prozatím tzv. ekologickou daň museli hradit ti motoristé, kteří si na sebe registrují vozidlo plnicí emisní normu Euro 2 a horší
  - ▶ Od 1/1/2009 platí povinnost platit tzv. ekologickou daň při první registraci čtyřkolového motorového vozidla s celkovou hmotností do 3,5 t; jak při první registraci vozidla dovezeného ze zahraničí, tak i při změně vlastníka v rámci ČR; od 1. října 2013 neplatí a každá další osoba, na kterou se nevztahuje výjimka, musí ekologickou daň zaplatit
  - ▶ ČR starý vozový park

Zdanění elektřiny podle ekonomické aktivity

Eurostat, 2014

Uhlíková daň

- ▶ zdanění paliv, nebo činností, v jejichž důsledku dochází k vypouštění skleníkových plynů. Obvykle se jedná o dobatečné zdanění uhlíkatých paliv.
- ▶ Daň za každou spotřebovanou jednotku paliva, případně každou vypuštěnou tunu emisí
- ▶ Motivace pro zavedení uhlíkové daně kromě snížení emisí
- ▶ Pozitiva - dopad a vývoj
- ▶ Negativa

Dobrá praxe

- ▶ Kanada - Britská Kolumbie, třetí největší provincie Kanady
- ▶ v roce 2008 zavedla U daň o velikosti 10 CAD s ročním růstem o 5 CAD
- ▶ jednu z nejráznějších a přitom transparentních systémů uhlíkové daně
- ▶ Irsko - od roku 2010; nahradila jiné typy daní uvalené na dopravu, nebo využívání odpadů
- ▶ Z počátečních 15 € za tunu CO₂, narostla do roku 2012 na 20 €

Evropa a ČR

- ▶ Finsko a Švédsko , které zavedly uhlíkovou daň v roce 1990 (Finsko) a 1991 (Švédsko). Systém daní je však složitější
- ▶ ČR: návrh MF v roce 2012 - specifická UD
- ▶ Návrh počítal se zavedením v roce 2014 s odhadovanou výší 15 € za tunu CO₂.
- ▶ V současnosti se o zavedení uhlíkové daně pouze diskutuje..

Zálohový systém

- Produkce odpadů, znečištění veřejných prostranství (tzv. littering)
- Nápoje, baterie, akumulátory, palety
- Garance vrácení zálohy
- Funkčnost systému?
  - Hustota sítě sběrných míst
  - logistika vrácených výrobků ke zprac., rozmístění závodů
  - Zajištění odbytu recyklovaných materiálů
  - Energetická nenáročnost recyklace
- Návratnost zálohovaných obalů – až 90 %
- Selektivnost; náklady na zavedení a provozování systému
- Možný přesun znečištění z jedné složky ŽP do druhé

Příklady poplatků nástroje k ochraně ovzduší

Poplatek za znečišťování ovzduší - jen stacionární zdroje, jejichž jmenovitý výkon přesahuje 50 kW. O tom, jaká výše poplatku bude vyměřena, rozhoduje příslušný obecní úřad, úřad obce s rozšířenou působností nebo krajský úřad dle velikosti zdroje

U malých zdrojů je výše poplatku stanovena na základě druhu paliva pro tepelný zdroj a jeho jmenovitém výkonu paušální částkou. *Výběr provádí obec samotná a i výnos z poplatku je příjmem rozpočtu obce, avšak musí být použit k ochraně životního prostředí*